II

(Ne teisėkūros procedūra priimami aktai)

REGLAMENTAI

KOMISIJOS DELEGUOTASIS REGLAMENTAS (ES) 2021/1530

2021 m. liepos 12 d.

kuriuo papildomas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/947, kuriuo nustatoma Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonė „Globali Europa“, iš dalies keičiamas ir panaikinamas Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 466/2014/ES ir panaikinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/1601 ir Tarybos reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 480/2009

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo,

atsižvelgdama į 2021 m. birželio 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/947, kuriuo nustatoma Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonė „Globali Europa“, iš dalies keičiamas ir panaikinamas Sprendimas Nr. 466/2014/ES ir panaikinamas Reglamentas (ES) 2017/1601 ir Tarybos reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 480/2009 ([1]), ir ypač į jo 4 straipsnio 7 dalį,

kadangi:

(1) Reglamento (ES) 2021/947 II priede nustatytos bendros geografinių programų bendradarbiavimo sritys;

(2) reikėtų toliau vystyti geografines programas, taikant papildomas nuostatas, kuriomis būtų papildytas Reglamentas (ES) 2021/947;

(3) remiantis Reglamento (ES) 2021/947 II priede išvardytomis bendradarbiavimo sritimis, reikėtų nustatyti konkrečius tikslus ir prioritetines bendradarbiavimo sritis pietinėms kaimyninėms šalims, rytinėms kaimyninėms šalims, Vakarų Afrikai, Rytų ir Centrinei Afrikai, Pietų Afrikai ir Indijos vandenyno regionui, Artimiesiems Rytams, Vidurinei Azijai, Pietų Azijai, Šiaurės ir Pietryčių Azijai, Ramiojo vandenyno regionui, Šiaurės ir Pietų Amerikai, Karibų jūros regionui;

(4) reikėtų nustatyti orientacinius finansinius asignavimus Vakarų Afrikai, Rytų ir Centrinei Afrikai, Pietų Afrikai ir Indijos vandenyno subregionams, remiantis Reglamento (ES) 2021/947 13 straipsnyje nustatytų geografinių programų programavimo principais. Reikėtų nustatyti Reglamente (ES) 2021/947 išvardytų geografinių regionų teminius tikslus,

([1]) OL L 209, 2021 6 14, p. 1.

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

1 straipsnis

Šio reglamento priede nustatyti Reglamento (ES) 2021/947 II priede išvardytomis bendradarbiavimo sritimis pagrįsti konkretūs tikslai ir prioritetinės bendradarbiavimo sritys pietinėms kaimyninėms šalims, rytinėms kaimyninėms šalims, Vakarų Afrikai, Rytų ir Centrinei Afrikai, Pietų Afrikai ir Indijos vandenyno regionui, Artimiesiems Rytams, Vidurinei Azijai, Pietų Azijai, Šiaurės ir Pietryčių Azijai, Ramiojo vandenyno regionui, Šiaurės ir Pietų Amerikai, Karibų jūros regionui.

2 straipsnis

Vakarų Afrikai, Rytų ir Centrinei Afrikai, Pietų Afrikai ir Indijos vandenyno regionams skiriami tokie orientaciniai finansiniai asignavimai:

a) Vakarų Afrikai – 11 672 000 000 EUR;

b) Rytų ir Centrinei Afrikai – 11 381 000 000 EUR;

c) Pietų Afrikai ir Ramiojo vandenyno regionui – 6 128 000 000 EUR.

3 straipsnis

Geografinių programų teminiai tikslai yra šie:

a) ne mažiau kaip 15 % žmogaus teisėms, demokratijai ir geram valdymui;

b) ne mažiau kaip 45 % įtraukiam ir tvariam ekonomikos augimui, siekiant žmogaus socialinės raidos.

4 straipsnis

Šis reglamentas įsigalioja dvidešimtą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Šis reglamentas privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Priimta Briuselyje 2021 m. liepos 12 d.

Komisijos vardu
Pirmininkė
Ursula VON DER LEYEN

PRIEDAS

Kiekvieno subregiono konkretūs tikslai ir prioritetinės bendradarbiavimo sritys, pagrįsti Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2021/947 II priede išvardytomis bendradarbiavimo sritimis, yra šie:

I. PIETINĖS KAIMYNINĖS ŠALYS

1) **Remti žmogaus socialinę raidą, gerą valdymą, teisinės valstybės principą ir lyčių lygybę:**

a) skatinti ir saugoti žmogaus teises ir pagrindines laisves; skatinti lygybę ir moterų įgalėjimą, demokratiją, teisinės valstybės principą, gerą valdymą, teismų reformą ir kovą su korupcija;

b) stiprinti viešąsias institucijas ir valdžios sistemas; didinti skaidrumą ir atskaitomybę; remti socialinę sanglaudą; skatinti pilietinės visuomenės dalyvavimą ir erdvę pilietiniams ir nevalstybiniams subjektams bei nepriklausomai žiniasklaidai; remti kovą su dezinformacija;

c) didinti švietimo prieinamumą ir kokybę; skatinti skaitmeninį raštingumą ir įgūdžius; įgalinti jaunimą; stiprinti sveikatos priežiūros sistemas;

d) remti skaidrų ir veiksmingą viešųjų finansų valdymą, vidaus pajamų sutelkimą ir ekonomikos valdymą.

2) **Stiprinti atsparumą, didinti gerovę ir naudotis skaitmeninės pertvarkos galimybėmis:**

a) remti verslumą ir privačiojo sektoriaus plėtrą; didinti finansavimo galimybes ir verslo skaitmeninimą; skatinti deramą darbą;

b) remti prekybą ir investicijas, tvarias vertės grandines, sujungiamumą, ekonominę integraciją ir įvairinimą;

c) remti modernių ir teisingų sveikatos ir socialinės apsaugos sistemų plėtrą ir skatinti deramą darbą; remti gyventojų atsparumą plėtojant prieinamas viešąsias paslaugas;

d) remti infrastruktūros diegimą ir įgyvendinimą, siekiant užtikrinti prieinamą, įperkamą, įtraukų ir saugų skaitmeninį junglumą, taip pat modernių duomenų tvarkymo ir apsaugos sistemų vystymą; remti geresnį skaitmeninį valdymą, e. paslaugų vystymą ir sąveikumo sistemas ir platformas.

3) **Remti žaliąją pertvarką, stiprinti klimato atsparumą, energetikos pertvarką bei saugumą ir saugoti aplinką:**

a) didinti prisitaikymo prie klimato kaitos ir jos švelninimo pajėgumus; padėti skatinti klimato kaitai atsparias investicijas ir tvarią finansų politiką, siekiant pereiti prie žaliojo ekonomikos augimo;

b) remti perėjimą prie mažataršės, efektyviai išteklius naudojančios ir žiedinės ekonomikos modelių ir skatinti tvarios gamybos ir vertės grandinių vystymą, vystyti ir stiprinti tvarią žaliąją ir mėlynąją ekonomiką, skatinti energetikos pertvarką ir skatinti energetinį saugumą;

c) skatinti efektyvų išteklių naudojimą, kovą su tarša, biologinės įvairovės išsaugojimą ir atkūrimą ir perėjimą prie tvarių maisto sistemų, taip pat skatinti tvarias, daugiafunkces valdomas ekosistemas prisitaikymo prie klimato kaitos ir atsparumo jai srityse.

4) **Bendradarbiauti taikos ir saugumo srityse:**

a) remti ir skatinti veiksmus taikos, konfliktų prevencijos ir susitaikymo srityse;

b) stiprinti bendradarbiavimą kovos su terorizmu, teroristų finansavimo ir kovos su pinigų plovimu, prevencijos, kovos su radikalizacija ir smurtiniu ekstremizmu, kovos su organizuotu nusikalstamumu, teisėsaugos srityse ir sprendžiant kibernetinio saugumo, kibernetinių nusikaltimų ir hibridinių grėsmių klausimus;

c) remti pasirengimą nelaimėms ir rizikos valdymą;

d) didinti jūrų saugumą.

5) **Stiprinti bendradarbiavimą visais migracijos, judumo ir priverstinio persikėlimo aspektais:**

a) stiprinti bendradarbiavimą visais migracijos ir priverstinio persikėlimo aspektais; stiprinti vietos ir tarptautines partnerystes migracijos ir priverstinio persikėlimo srityse pagrindiniuose migracijos maršrutuose;

b) stiprinti visus migracijos ir prieglobsčio valdymo aspektus, gerinti sienų valdymą, stiprinti kovą su neteisėtu migrantų gabenimu ir prekyba žmonėmis ir skatinti bendradarbiavimą užtikrinant saugų, orų ir tvarų migrantų grąžinimą, readmisiją ir reintegraciją, taip pat šalinti pagrindines neteisėtos migracijos ir priverstinio persikėlimo priežastis;

c) remti visapusišką požiūrį į teisėtą migraciją, kartu gerbiant valstybių narių kompetenciją, ir į judumą;

d) prisidėti prie tarptautinės apsaugos ir pagalbos teikimo pabėgėliams, migrantams, šalių viduje persikėlusiems asmenims, priimančiosioms bendruomenėms ir šalims, priėmusioms daug pabėgėlių arba persikėlusių gyventojų.

6) **Stiprinti regioninį, subregioninį ir tarpregioninį bendradarbiavimą:**

a) remti Vidužemio jūros regiono šalių sąjungą;

b) stiprinti bendradarbiavimą su tarptautiniais, regioniniais ir subregioniniais subjektais ir organizacijomis;

c) stiprinti Šiaurės ir Užsacharo Afrikos bendradarbiavimą konkrečiose srityse.

II. RYTINĖS KAIMYNINĖS ŠALYS

1) **Investuoti į atsparią, tvarią ir integruotą ekonomiką ir tvarų sujungiamumą:**

a) skatinti prekybą tarp šalių partnerių ir su ES, skatinti tolesnę integraciją į ES vertės grandines, skatinti deramą darbą, skatinti tvarios gamybos ir vertės grandinių vystymą;

b) gerinti verslo aplinką, stiprinti startuolių ekosistemą ir didinti ir (arba) įvairinti MVĮ finansavimo galimybes;

c) stiprinti tvarų kelių ir jūrų transportą, skatinti pažangų ir tvarų judumą mieste;

d) skatinti kokybišką švietimą visais lygmenimis: stiprinti mokslinių tyrimų ir technologijų perdavimo pajėgumus; stiprinti įgūdžius siekiant padidinti įsidarbinamumą.

2) **Investuoti į demokratiją, gerą valdymą, taiką ir saugumą, teisinės valstybės principą ir teisingumą:**

a) remti demokratiją, taiką, gerą valdymą, žmogaus teises, saviraiškos ir asociacijų laisvę, žiniasklaidos laisvę ir nepriklausomumą, skatinti nepriklausomą, atskaitingą ir veiksmingą teisingumo sistemą, stiprinti bendradarbiavimą kovojant su hibridinėmis grėsmėmis ir dezinformacija, užtikrinti kibernetinį saugumą ir kovoti su kibernetiniais nusikaltimais;

b) remti viešojo administravimo reformą ir e. valdymą, skatinti internetines viešąsias paslaugas; kovoti su korupcija;

c) remti suderintą teritorinį vystymąsi ir decentralizacijos reformos procesus;

d) remti taikos kūrimą, ginčų ir konfliktų prevenciją ir sprendimą taikiais veiksmais ir priemonėmis, taip pat kurti ir (arba) įgyvendinti ankstyvojo perspėjimo sistemas, didinti regiono saugumą, jūrų saugumą ir apsaugą, stiprinti saugumą kovojant su organizuotais nusikaltimais ir skatinti integruotą sienų valdymą.

3) **Investuoti į tvarią energiją, priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą, klimato kaitos švelninimą ir prisitaikymą prie jos ir aplinkos atsparumą:**

a) investuoti į energijos tinklų sujungiamumą ir tvirtesnes tarpvalstybines ir tarpregionines tinklų jungtis, kartu remiant energijos vartojimo efektyvumą, atsparumą ir saugumą, ir skatinti didesnį tvariosios energijos naudojimą;

b) gerinti oro kokybę, skatinti kovą su tarša, žalinti miestų teritorijas ir gerinti atliekų tvarkymą, kartu stiprinant biologinę įvairovę, remti perėjimą prie tvarių maisto sistemų ir modernizuoti vandens tiekimą ir sanitarijos paslaugas;

c) skatinti mažataršę, efektyviai išteklius naudojančią ir žiedinę ekonomiką, stiprinti klimato politiką, kurti ir stiprinti mėlynąją ekonomiką, didinti žaliąsias investicijas;

d) investuoti į sveikatos priežiūros atsparumą ir tobulinti sveikatos priežiūros sistemas, taip pat remti pasirengimą nelaimėms ir rizikos valdymą, įskaitant su cheminėmis, biologinėmis, radiologinėmis ir branduolinėmis medžiagomis susijusių pavojų mažinimą.

4) **Investuoti į atsparią skaitmeninę pertvarką:**

a) remti skaitmeninės infrastruktūros ir e. paslaugų plėtrą gerinant skaitmeninį valdymą ir sąveikumo sistemas ir platformas;

b) stiprinti skaitmeninius įgūdžius, skatinti skaitmenines inovacijas ir itin našius skaitmeninius startuolius;

c) skatinti tarpvalstybinius šalių partnerių ir ES e. prekybos ir skaitmeninius koridorius;

d) stiprinti kibernetinį atsparumą.

5) **Investuoti į atsparią, lyčių požiūriu lygią ir įvairią visuomenę:**

a) stiprinti pajėgumus ir įgalinti regionines ir vietos pilietinės visuomenės organizacijas, įskaitant jaunimo organizacijas;

b) saugoti žmogaus teises; skatinti lyčių lygybę visose politikos srityse;

c) didinti piliečių, visų pirma jaunimo, dalyvavimą vykdant demokratijos ir ekonomikos reformas; didinti informuotumą aplinkos apsaugos ir skaitmeniniais klausimais.

III. VAKARŲ AFRIKA

1) **Skatinti padėties stabilizavimą, saugumą, perėjimą prie demokratijos, gerą valdymą ir žmogaus teises:**

a) skatinti padėties stabilizavimą, taiką ir saugumą sausumoje ir jūroje vykdant perėjimą prie demokratijos, užtikrinant gerą valdymą, kovojant su nebaudžiamumu ir vykdant saugumo sektoriaus reformą; stiprinti bendradarbiavimą kovos su terorizmu, radikalizacijos ir smurtinio ekstremizmo prevencijos ir kovos su jais srityse; skatinti dialogą, konfliktų prevenciją, susitaikymą ir valstybės stiprinimą;

b) remti demokratinį valdymą ir teisinės valstybės principą, skaidrumą ir kovą su korupcija; skatinti priežiūrą ir atskaitomybę, taip pat nepriklausomą, atskaitingą ir veiksmingą teisingumo sistemą;

c) stiprinti valstybines ir vietos valdžios institucijas ir jų efektyvią veiklą visoje teritorijoje ir pilietinėje visuomenėje;

d) skatinti lygybės ir nediskriminavimo principą, skatinti pagarbą žmogaus teisėms ir tarptautinei humanitarinei teisei.

2) **Remti įtraukų ir tvarų ekonomikos augimą, skatinti deramas darbo vietas ir išnaudoti skaitmeninės pertvarkos potencialą:**

a) skatinti privačiojo sektoriaus plėtrą; gerinti verslo aplinką, investavimo sąlygas ir verslo skaitmeninimą, taip pat viešųjų finansų skaidrumą ir efektyvumą; skaitmeninį valdymą ir e. paslaugų vystymą;

b) remti tvarią infrastruktūrą ir sujungiamumą, ekonominę integraciją, prekybą ir ekonominės partnerystės susitarimo įgyvendinimą, stiprinti vietos ir regionines vertės grandines;

c) remti įgūdžių ugdymą ir deramo darbo kūrimą, taip pat mokslinius tyrimus ir inovacijas; skatinti tvarios gamybos ir vertės grandinių vystymą;

d) stiprinti žaliąją ir skaitmeninę ekonomiką.

3) **Stiprinti bendradarbiavimą visais migracijos, judumo ir priverstinio persikėlimo aspektais ir šalinti pagrindines neteisėtos migracijos ir priverstinio persikėlimo priežastis:**

a) stiprinti vietos ir tarptautines partnerystes migracijos ir priverstinio persikėlimo srityse pagrindiniuose migracijos maršrutuose;

b) stiprinti migracijos valdymą ir skatinti bendradarbiavimą užtikrinant saugų, orų ir tvarų migrantų grąžinimą, readmisiją ir reintegraciją;

c) remti visapusišką požiūrį į teisėtą migraciją, kartu gerbiant valstybių narių kompetenciją, ir į judumą;

d) saugoti pažeidžiamus migrantus, pabėgėlius ir šalių viduje persikėlusius asmenis; stiprinti kovą su neteisėtu migrantų gabenimu ir prekyba žmonėmis, užtikrinti migrantų, pabėgėlių ir priverstinai persikėlusių asmenų apsaugą ir pagarbą jų žmogaus teisėms, teikti tarptautinę apsaugą ir pagalbą pabėgėliams, migrantams, šalių viduje persikėlusiems asmenims, priimančiosioms bendruomenėms ir šalims, priėmusioms daug pabėgėlių arba persikėlusių gyventojų.

4) **Saugoti aplinką, biologinę įvairovę ir kovoti su klimato kaita:**

a) gerinti galimybes gauti tvarios energijos ir skatinti energijos vartojimo efektyvumą, skatinti klimato kaitai atsparaus ir saugaus vandens tiekimo ir sanitarijos paslaugas;

b) remti klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos bei pasirengimo nelaimėms ir rizikos mažinimo priemones;

c) skatinti laikytis integruoto kraštovaizdžiu grindžiamo požiūrio, siekiant užtikrinti pažangų ir atsparų žemės ūkį ir (arba) apsirūpinimo maistu ir mitybos saugumą, tvarią žuvininkystę ir akvakultūrą bei prisitaikymą prie klimato kaitos ir (arba) jos švelninimą;

d) skatinti aplinkos apsaugą, biologinės įvairovės ir žiedinės ekonomikos išsaugojimą ir žiedinę ekonomiką, taip pat tvarias, daugiafunkces valdomas ekosistemas prisitaikymo prie klimato kaitos ir atsparumo jai srityse.

5) **Skatinti žmogaus socialinę raidą ir lyčių lygybę:**

a) remti didesnes galimybes gauti atsparias sveikatos priežiūros paslaugas ir mitybą ir gerinti jų kokybę;

b) remti didesnes galimybes gauti skirtingų lygių išsilavinimą ir gerinti jo kokybę, skatinti skaitmeninį raštingumą ir įgūdžius;

c) skatinti socialinę įtrauktį, socialinę apsaugą ir socialinės apsaugos sistemas;

d) remti priemones, kuriomis būtų stiprinama lyčių lygybė, ir skatinti moterų ir mergaičių įgalėjimą visose politikos srityse.

6) **Stiprinti partnerystės ryšius:**

a) skatinti regioninę integraciją, sujungiamumą ir bendradarbiavimą;

b) skatinti politinį dialogą su regiono ekonominėmis bendruomenėmis;

c) propaguoti kultūrų dialogą ir bendradarbiavimą, porines, mainų ir lyderystės programas.

IV. RYTŲ IR CENTRINĖ AFRIKA

1) **Saugoti aplinką, biologinę įvairovę ir kovoti su klimato kaita:**

a) skatinti tvarų gamtos išteklių valdymą, aplinkos apsaugą ir biologinės įvairovės išsaugojimą, vadovaujantis kraštovaizdžiu ir jūros peizažu grindžiamu požiūriu;

b) remti klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos bei pasirengimo nelaimėms ir rizikos valdymo priemones;

c) skatinti galimybes gauti atsinaujinančiųjų išteklių energijos ir energijos vartojimo efektyvumą, taip pat skatinti tvarias, daugiafunkces valdomas ekosistemas prisitaikymo prie klimato kaitos ir atsparumo jai srityse, skatinti klimato kaitai atsparaus ir saugaus vandens tiekimo ir sanitarijos paslaugas;

d) remti tvarų aprūpinimą maistu.

2) **Skatinti padėties stabilizavimą, saugumą, demokratiją ir perėjimą prie demokratijos, gerą valdymą ir žmogaus teises:**

a) skatinti taiką ir saugumą, stabilumą, demokratiją, taikų perėjimą prie demokratijos, teisinės valstybės principą, saugumo sektoriaus reformą, susitaikymą ir konfliktų prevenciją, stiprinti bendradarbiavimą kovos su terorizmu, radikalizacijos ir smurtinio ekstremizmo prevencijos ir kovos su jais srityse;

b) remti demokratinį valdymą, skaidrumą ir priežiūrą, taip pat kovą su korupcija; skatinti nepriklausomą, atskaitingą ir veiksmingą teisingumo sistemą;

c) skatinti pagarbą žmogaus teisėms ir lygybės ir nediskriminavimo principams.

3) **Remti įtraukų ir tvarų ekonomikos augimą, skatinti deramas darbo vietas ir išnaudoti skaitmeninės pertvarkos potencialą:**

a) skatinti privačiojo sektoriaus plėtrą; gerinti verslo aplinką ir verslo skaitmeninimą, taip pat investavimo sąlygas, skaitmeninį valdymą ir e. paslaugų vystymą;

b) remti ekonominę integraciją ir prekybą, įskaitant tvarią infrastruktūrą ir sujungiamumą;

c) remti įgūdžių ugdymą ir deramo darbo kūrimą, taip pat mokslinius tyrimus ir inovacijas;

d) stiprinti žaliąją ir skaitmeninę ekonomiką.

4) **Skatinti žmogaus socialinę raidą ir lyčių lygybę:**

a) remti didesnes galimybes gauti atsparias sveikatos priežiūros ir socialinės apsaugos paslaugas ir mitybą ir gerinti jų kokybę;

b) remti didesnes galimybes gauti skirtingų lygių išsilavinimą ir didinti jo kokybę, skatinti skaitmeninį raštingumą ir įgūdžius;

c) skatinti socialinę įtrauktį ir kovoti su nelygybe;

d) remti priemones, kuriomis būtų stiprinama lyčių lygybė, ir skatinti moterų ir mergaičių įgalėjimą visose politikos srityse.

5) **Stiprinti bendradarbiavimą visais migracijos, judumo ir priverstinio persikėlimo aspektais ir šalinti pagrindines neteisėtos migracijos ir priverstinio persikėlimo priežastis:**

a) stiprinti vietos ir tarptautinius partnerystės ryšius skirtingais migracijos ir priverstinio persikėlimo aspektais;

b) stiprinti migracijos valdymą ir skatinti bendradarbiavimą užtikrinant saugų, orų ir tvarų migrantų grąžinimą, readmisiją ir reintegraciją;

c) remti visapusišką požiūrį į teisėtą migraciją, kartu gerbiant valstybių narių kompetenciją, ir į judumą;

d) saugoti pažeidžiamus migrantus, pabėgėlius ir šalių viduje persikėlusius asmenis; stiprinti kovą su neteisėtu migrantų gabenimu ir prekyba žmonėmis, užtikrinti migrantų, pabėgėlių ir priverstinai persikėlusių asmenų apsaugą ir pagarbą jų žmogaus teisėms, prisidėti prie tarptautinės apsaugos ir pagalbos teikimo pabėgėliams, migrantams, šalių viduje persikėlusiems asmenims, priimančiosioms bendruomenėms ir šalims, priėmusioms daug pabėgėlių arba persikėlusių gyventojų.

6) **Stiprinti partnerystės ryšius:**

a) skatinti regiono ekonominę integraciją, sujungiamumą ir bendradarbiavimą bei ekonominės partnerystės susitarimo įgyvendinimą;

b) skatinti politinį dialogą su regiono ekonominėmis bendruomenėmis;

c) propaguoti kultūrų dialogą ir bendradarbiavimą, porines, mainų ir lyderystės programas.

V. PIETŲ AFRIKA IR INDIJOS VANDENYNO REGIONAS

1) **Remti įtraukų ir tvarų ekonomikos augimą, skatinti deramas darbo vietas ir išnaudoti skaitmeninės pertvarkos potencialą:**

a) skatinti privačiojo sektoriaus plėtrą, gerinti verslo aplinką, investavimo sąlygas, verslo skaitmeninimą ir viešųjų finansų skaidrumą, skaitmeninį valdymą ir e. paslaugų vystymą;

b) remti tvarią infrastruktūrą ir sujungiamumą, ekonominę integraciją ir prekybą;

c) remti įgūdžių ugdymą ir deramą darbą, taip pat mokslinius tyrimus ir inovacijas;

d) stiprinti žaliąją ir skaitmeninę ekonomiką.

2) **Skatinti gerą valdymą, taiką, demokratiją ir žmogaus teises:**

a) skatinti taiką ir saugumą sausumoje ir jūroje, stabilumą, demokratiją ir teisinės valstybės principą; saugumo sektoriaus reformą, konfliktų prevenciją, susitaikymą ir kovą su tarptautine prekyba žmonėmis;

b) remti demokratinį valdymą, skaidrumą ir priežiūrą, taip pat kovą su korupcija; gerinti civilinės būklės aktų registravimą;

c) skatinti pagarbą žmogaus teisėms ir lygybės ir nediskriminavimo principams;

d) remti teisingumą, stiprinti ir įgalinti vietos valdžios institucijas ir pilietinę visuomenę.

3) **Saugoti aplinką ir biologinę įvairovę, taip pat kovoti su klimato kaita:**

a) remti prisitaikymą prie klimato kaitos ir jos švelninimą bei pasirengimą nelaimėms ir rizikos mažinimą;

b) gerinti galimybes gauti tvarios energijos ir skatinti energijos vartojimo efektyvumą; skatinti klimato kaitai atsparaus ir saugaus vandens tiekimo ir sanitarijos paslaugas;

c) remti aprūpinimą maistu, pažangų ir atsparų žemės ūkį, tvarią žuvininkystę ir akvakultūrą;

d) skatinti tvarų gamtos išteklių valdymą, aplinkos apsaugą, biologinės įvairovės išsaugojimą ir žiedinę ekonomiką; skatinti tvarias, daugiafunkces valdomas sistemas prisitaikymo prie klimato kaitos ir atsparumo jai srityse.

4) **Skatinti žmogaus socialinę raidą ir lyčių lygybę:**

a) remti geresnes galimybes gauti atsparias sveikatos priežiūros paslaugas ir mitybą ir gerinti jų kokybę;

b) didinti galimybes gauti skirtingų lygių išsilavinimą ir gerinti jo kokybę, skatinti skaitmeninį raštingumą ir įgūdžius;

c) skatinti socialinės apsaugos sistemas;

d) remti priemones, kuriomis būtų stiprinama lyčių lygybė, ir skatinti moterų ir mergaičių įgalėjimą visose politikos srityse.

5) **Stiprinti partnerystės ryšius:**

a) Skatinti regiono ekonominę integraciją ir bendradarbiavimą bei ekonominės partnerystės susitarimo įgyvendinimą; remti platesnio masto Indijos vandenyno regiono bendradarbiavimą;

b) skatinti politinį dialogą su regiono ekonominėmis bendruomenėmis;

c) propaguoti kultūrų dialogą ir bendradarbiavimą, porines, mainų ir lyderystės programas.

VI. ARTIMIEJI RYTAI

1) **Remti įtraukų ir tvarų ekonomikos augimą ir išnaudoti skaitmeninės pertvarkos potencialą:**

a) remti verslumą, deramą darbą ir įsidarbinamumą, gerinti verslo aplinką, verslo skaitmeninimą ir investavimo sąlygas;

b) skatinti ekonomikos įvairinimą, maisto vertės grandinių ir ekonominės infrastruktūros bei prekybos ne nafta vystymą, skatinti tvarios gamybos ir vertės grandinių vystymą;

c) remti vietos bendruomenių atsparumą ir kultūros paveldo išsaugojimą;

d) remti infrastruktūros diegimą ir įgyvendinimą, siekiant užtikrinti prieinamą, įperkamą, įtraukų ir saugų skaitmeninį junglumą, remti geresnį skaitmeninį valdymą, e. paslaugų vystymą ir sąveikumo sistemas ir platformas.

2) **Saugoti aplinką, biologinę įvairovę ir kovoti su klimato kaita:**

a) remti partnerių pastangas įgyvendinti tarptautinius įsipareigojimus dėl klimato kaitos, kovos su skurdu, ekosistemų valdymo ir biologinės įvairovės išsaugojimo, didinti jų atsparumą klimato kaitai ir kitoms su natūraliais pavojais susijusioms grėsmėms;

b) stiprinti pajėgumus į vystymosi procesus integruoti aplinkos tvarumo ir klimato kaitos tikslus, visų pirma ekonomikos, tvarios energijos, žemės ūkio, žuvininkystės ir akvakultūros srityse;

c) stiprinti bendradarbiavimą dėl mokslinių, techninių, žmogiškųjų ir institucinių gebėjimų stiprinimo klimato ir aplinkosaugos valdymo srityse;

d) remti prisitaikymo prie klimato kaitos ir jos švelninimo priemones.

3) **Skatinti žmogaus socialinę raidą, socialinę įtrauktį ir sveikatingumą:**

a) gerinti švietimo sistemų kokybę ir lygybę, skatinti skaitmeninį raštingumą ir įgūdžius;

b) remti socialinės apsaugos reformas ir didesnes galimybes pažeidžiamoms grupėms gauti pagrindines paslaugas, skatinti koordinavimą reaguojant į sveikatos krizes;

c) skatinti nediskriminavimo principo laikymąsi, remti teisę į minties, sąžinės ir religijos ar tikėjimo laisvę;

d) remti sveikatos sistemų stiprinimą, didesnes galimybes gauti sveikatos priežiūros paslaugas, gerinti jų kokybę ir atsparumą.

4) **Skatinti žmogaus teises, gerą valdymą, įtraukų pilietiškumą ir taikias, teisingas visuomenes, taip pat stiprinti bendradarbiavimą migracijos ir judumo srityse:**

a) remti makroekonominį valdymą, viešųjų finansų valdymo sistemas ir viešųjų institucijų atskaitomybę; skatinti įtraukumą vykdant valdymo ir sprendimų priėmimo procesus; stiprinti žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugą, kovoti su diskriminacija ir stiprinti pilietinę visuomenę;

b) skatinti lyčių lygybę ir pagarbą moterų ir mergaičių žmogaus teisėms, jų apsaugą ir visapusišką naudojimąsi jomis bei jų įgalėjimą, įskaitant ekonomines, darbuotojų ir socialines teises;

c) stiprinti bendradarbiavimą visais migracijos, priverstinio persikėlimo ir sienų valdymo aspektais ir stiprinti kovą su neteisėtu migrantų gabenimu, stiprinti visus migracijos ir prieglobsčio valdymo aspektus, bendradarbiavimą užtikrinant saugų, orų ir tvarų grąžinimą, readmisiją ir reintegraciją ir šalinti pagrindines neteisėtos migracijos ir priverstinio persikėlimo priežastis;

d) remti visapusišką požiūrį į teisėtą migraciją ir judumą, prisidėti prie pagalbos teikimo pabėgėliams, migrantams, šalių viduje persikėlusiems asmenims, priimančiosioms bendruomenėms ir šalims, priėmusioms pabėgėlius arba persikėlusius gyventojus.

5) **Remti taiką, saugumą ir konfliktų prevenciją:**

a) remti pastangas kurti taiką, tarpininkavimo dialogą ir susitaikymą; diegti ankstyvojo perspėjimo sistemas; remti konfliktų prevenciją ir sprendimą;

b) remti saugumo sektoriaus reformą ir kovą su organizuotu nusikalstamumu;

c) užkirsti kelią radikalizacijai, lemiančiai smurtinį ekstremizmą ir terorizmą, ir kovoti su ja bei apsaugoti piliečius nuo tokių grėsmių;

d) didinti regiono saugumą, jūrų saugumą ir apsaugą, mažinti gamtinius pavojus, susijusius su cheminėmis, biologinėmis, radiologinėmis ir branduolinėmis medžiagomis.

6) **Stiprinti partnerystės ryšius:**

a) skatinti gerus kaimyninius santykius, bendradarbiavimą ir įtraukų ir konstruktyvų dialogą;

b) skatinti trišalį bendradarbiavimą su dvišalėmis ir regioninėmis vystymosi agentūromis ir finansų institucijomis;

c) bendradarbiauti su suinteresuotaisiais subjektais pramoninėse ir labiau pažengusiose besivystančiose šalyse ir taikant viešąją diplomatiją.

VII. VIDURINĖ AZIJA

1) **Skatinti taiką, stabilumą, gerą valdymą, žmogaus teises ir žmogaus socialinę raidą, taip pat kovoti su neteisėta migracija ir priverstiniu persikėlimu:**

a) prisidėti prie taikos, konfliktų prevencijos arba įtraukaus politinio jų sprendimo, taip pat prie stabilumo stiprinant valstybių, visuomenių, bendruomenių ir atskirų asmenų atsparumą; remti socialinį dialogą;

b) stiprinti ir skatinti demokratiją ir įtraukius demokratinius procesus, remti veiksmingas ir atskaitingas institucijas ir kovą su korupcija, prekyba narkotikais ir organizuotu nusikalstamumu; stiprinti teisinės valstybės principą ir nepriklausomas teismines institucijas;

c) remti žmogaus teises ir pagrindines laisves, pilietinės visuomenės vaidmenį, susijusį su visais politinių ir reformų procesų aspektais ir viešuoju gyvenimu, ir remti viešųjų paslaugų stiprinimą ir atsparumą sveikatos ir švietimo srityse, remti priemones, kuriomis būtų stiprinama lyčių lygybė, ir skatinti moterų ir mergaičių įgalėjimą visose politikos srityse;

d) šalinti pagrindines neteisėtos migracijos ir priverstinio persikėlimo priežastis; palengvinti tvarkingą, saugią, teisėtą ir atsakingą migraciją ir judumą, stiprinti migracijos valdymą ir sienų apsaugą, bendradarbiavimą užtikrinant saugų, orų ir tvarų migrantų grąžinimą, readmisiją ir reintegraciją ir teisėtą migraciją.

2) **Saugoti aplinką, biologinę įvairovę ir kovoti su klimato kaita:**

a) skatinti integruotą ir tvarų, dalyvaujamąjį ir atžvalgų konfliktams vandens išteklių valdymą, taip pat tarpvalstybinį bendradarbiavimą vandens išteklių srityje;

b) remti prisitaikymo prie klimato kaitos ir jos švelninimo priemones;

c) remti sveikų ekosistemų ir žemės ūkio ir maisto pramonės sistemų išsaugojimą, tvarų valdymą ir naudojimą; sustabdyti biologinės įvairovės nykimą; remti šalių partnerių pastangas pasirengimo nelaimėms ir rizikos mažinimo srityse, taip pat skatinti užtikrinti galimybę naudotis tvaria energija ir stiprinti bendradarbiavimą šioje srityje;

d) vystyti ir stiprinti tvarią žaliąją ir žiedinę ekonomiką.

3) **Remti įtraukų ir tvarų ekonomikos augimą, deramą darbą ir išnaudoti skaitmeninės pertvarkos potencialą:**

a) remti atsparios ir tvarios ekonomikos augimą, remti bendradarbiavimą reguliavimo srityje ir standartizaciją, remti infrastruktūros diegimą ir įgyvendinimą, siekiant užtikrinti prieinamą, įperkamą, įtraukų ir saugų skaitmeninį junglumą;

b) remti didesnį našumą ir deramą darbą vykdant ekonominį įforminimą, kartu remiant tarptautinių darbo standartų taikymą;

c) remti didesnes techninio profesinio švietimo ir mokymo galimybes, skatinti skaitmeninį raštingumą ir įgūdžius;

d) palengvinti tarpvalstybinę ir tarpregioninę prekybą ir tvirtesnę regioninę integraciją, kuri taptų viso regiono taikos veiksniu.

4) **Stiprinti partnerystės ryšius:**

a) skatinti regioninę integraciją ir bendradarbiavimą remiant bendrą gerovę ir saugumą;

b) remti ekonominę, kultūrinę ir viešąją diplomatiją, siekiant bendradarbiauti su gyventojais, pilietinės visuomenės organizacijomis, savivaldybėmis ir vietos bendruomenėmis, privačiuoju sektoriumi, žiniasklaida, akademine bendruomene ir idėjų institutais;

c) skatinti ir remti bendrą regioninį požiūrį į Afganistano integraciją į Vidurinę Aziją.

VIII. PIETŲ AZIJA

1) **Skatinti gerą valdymą, žmogaus socialinę raidą ir lyčių lygybę, taip pat kovoti su neteisėta migracija ir priverstiniu persikėlimu:**

a) stiprinti ir skatinti demokratiją, teisinės valstybės principą, nepriklausomą atskaitingą ir veiksmingą teisingumo sistemą, valdymą ir priežiūrą bei žmogaus teises; įgalėti klestinčią pilietinę visuomenę ir suteikti galimybę vykdyti visų civilinės būklės aktų registravimą, remti priemones, kuriomis būtų stiprinama lyčių lygybė, ir skatinti moterų ir mergaičių įgalėjimą visose politikos srityse;

b) stiprinti nacionalinio ir subnacionalinio lygmenų viešąsias institucijas ir sveikatos, mitybos, švietimo ir socialinės apsaugos sričių viešąsias paslaugas, remti decentralizaciją;

c) kovoti su grėsmėmis sveikatai, kurti saugias, veiksmingas ir įperkamas vakcinas nuo su skurdu susijusių bei apleistų ligų, vaistus joms gydyti ir jų gydymo metodus, gerinti atsaką į sveikatos problemas;

d) šalinti pagrindines neteisėtos migracijos ir priverstinio persikėlimo priežastis, palengvinti tvarkingą, saugią, teisėtą ir atsakingą migraciją ir judumą; stiprinti migracijos valdymą ir sienų apsaugą, bendradarbiavimą užtikrinant saugų, orų ir tvarų migrantų grąžinimą, readmisiją ir reintegraciją ir teisėtą migraciją.

2) **Saugoti aplinką ir kovoti su klimato kaita:**

a) remti klimato kaitos švelninimą ir prisitaikymą prie jos; stiprinti aplinkosaugos valdymo pajėgumus;

b) vystyti ir stiprinti tvarią ir mėlynąją ekonomiką ir kovą su tarša;

c) skatinti laipsnišką priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą ir galimybes gauti tvarios energijos paslaugas; gerinti vandenynų valdymą;

d) remti geresnį valdymą ir tausaus gamtos išteklių valdymo pajėgumų stiprinimą, taip pat skatinti tvarias, daugiafunkces valdomas ekosistemas, susijusias su prisitaikymu prie klimato kaitos ir atsparumu su natūraliais pavojais susijusioms grėsmėms.

3) **Remti įtraukų ir tvarų ekonomikos augimą, deramą darbą ir išnaudoti skaitmeninės pertvarkos potencialą:**

a) remti verslumą, verslo skaitmeninimą, įgūdžių ugdymą ir tarptautinių darbo standartų taikymą; stiprinti tvarias socialinės apsaugos sistemas;

b) gerinti verslo aplinką ir investavimo sąlygas, sudaryti palankesnes sąlygas prekybai; gerinti regioninius daugiarūšio transporto tinklus ir paslaugas, remti tvarią infrastruktūrą ir sujungiamumą;

c) užtikrinti galimybę visiems naudotis įperkama, patikima ir tvaria energija, skatinti mažataršę, klimato kaitai atsparią, efektyviai išteklius naudojančią žiedinę ekonomiką;

d) remti bendradarbiavimą reguliavimo srityje ir standartizaciją; remti infrastruktūros diegimą ir įgyvendinimą, siekiant užtikrinti prieinamą, įperkamą, įtraukų ir saugų skaitmeninį junglumą.

4) **Skatinti taiką, saugumą ir stabilumą ir užkirsti kelią konfliktams:**

a) remti konfliktų prevenciją, ankstyvąjį perspėjimą, taikos kūrimą, krizių valdymą, padėties stabilizavimą, susitaikymą ir atstatymą po konflikto, taip pat didinti jūrų saugumą;

b) kovoti su diskriminacija ir nelygybe, skatinti sistemingą moterų ir jaunimo dalyvavimą;

c) užkirsti kelią visų formų seksualiniam smurtui ir smurtui dėl lyties;

d) užkirsti kelią radikalizacijai, smurtiniam ekstremizmui ir terorizmui, ir su jais kovoti.

5) **Stiprinti partnerystės ryšius:**

a) didinti šalių politinę atsakomybę, partnerystę ir konstruktyvų dialogą, be kita ko, su pilietine visuomene;

b) skatinti daugiašališkumą, regioninę integraciją ir geresnį sujungiamumą;

c) bendradarbiauti su suinteresuotaisiais subjektais labiau pažengusiose besivystančiose šalyse ir taikant viešąją diplomatiją.

IX. ŠIAURĖS IR PIETRYČIŲ AZIJA

1) **Skatinti gerą valdymą, žmogaus socialinę raidą ir lyčių lygybę:**

a) stiprinti ir skatinti demokratiją ir įtraukius demokratinius procesus, žmogaus teises ir pagrindines laisves, teisinės valstybės principą, nepriklausomas teismines institucijas, valdymą ir priežiūrą ir kovą su korupcija;

b) remti, stiprinti ir įgalinti klestinčią pilietinę visuomenę, skatinti atvirą ir galimybių suteikiančią erdvę pilietinės visuomenės ir piliečių dalyvavimui politiniame gyvenime;

c) kovoti su nelygybe ir diskriminacija, skatinti žmogaus socialinę raidą ir visapusišką moterų ir mergaičių, jaunimo ir vaikų bei neįgaliųjų naudojimąsi žmogaus teisėmis;

d) remti sveikatos sistemų stiprinimą, didesnes galimybes gauti sveikatos priežiūros paslaugas ir gerinti jų kokybę ir atsparumą, kovoti su grėsmėmis sveikatai, kurti saugias, veiksmingas ir įperkamas vakcinas nuo su skurdu susijusių bei apleistų ligų, vaistus joms gydyti ir jų gydymo metodus, gerinti atsaką į sveikatos problemas.

2) **Remti taiką, padėties stabilumą, saugumą ir konfliktų prevenciją:**

a) remti konfliktų prevenciją, ankstyvąjį perspėjimą ir taikos kūrimą vykdant tarpininkavimą ir palaikant dialogą, krizės valdymą ir padėties stabilizavimą, susitaikymą ir atstatymą po konflikto, taip pat didinti jūrų saugumą;

b) remti vietos, nacionalines, regionines ir tarptautines iniciatyvas, kuriomis prisidedama prie stabilumo, saugumo ir taikos; skatinti tarpvalstybinį bendradarbiavimą bendrų gamtos išteklių srityje.

3) **Saugoti aplinką ir kovoti su klimato kaita:**

a) stiprinti mokslinius, žmogiškuosius ir institucinius gebėjimus klimato ir aplinkosaugos valdymo srityse, stiprinti regioninį, nacionalinį ir vietos lygmens klimato ir aplinkos valdymą;

b) remti klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos bei nelaimių rizikos mažinimo priemones;

c) skatinti galimybes gauti tvarios energijos ir laipsniškai panaikinti aplinkai kenksmingas subsidijas iškastiniam kurui, vystyti ir stiprinti tvarią žaliąją ir mėlynąją ekonomiką, kovą su tarša, žiedinę ekonomiką ir urbanizaciją, gerinti vandenynų valdymą;

d) skatinti miškų įveisimą ir miškų teisės aktų vykdymą, miškų valdymą ir prekybą mediena, remti vandenynų valdymą.

4) **Remti įtraukų ir tvarų ekonomikos augimą ir išnaudoti skaitmeninės pertvarkos potencialą:**

a) gerinti verslo aplinką ir investavimo sąlygas, remti verslo skaitmeninimą ir ekonomikos plėtrai palankią reglamentavimo aplinką;

b) remti regioninę integraciją, prekybą, investicijas ir sujungiamumą, remti infrastruktūros diegimą ir įgyvendinimą, siekiant užtikrinti prieinamą, įperkamą, įtraukų ir saugų skaitmeninį junglumą, remti geresnį skaitmeninį valdymą, e. paslaugų vystymą ir sąveikumo sistemas ir platformas;

c) remti tvarų žemės ūkį, miškininkystę ir žuvininkystę ir aprūpinimą maistu, skatinti tvarų gamtos išteklių valdymą, taip pat aplinkos atsparumą ir sveikas ekosistemas;

d) remti tvarų ekonomikos įvairinimą, vietos pridėtinę vertę tiekimo grandinėse, tvarią prekybą ir privačiojo sektoriaus plėtrą, skatinti tvarios gamybos ir vertės grandinių vystymą.

5) **Šalinti pagrindines neteisėtos migracijos ir priverstinio persikėlimo priežastis ir palengvinti tvarkingą, saugią ir teisėtą migraciją ir judumą:**

a) skatinti sąlygas, kuriomis būtų palengvinta teisėta migracija ir tinkamai valdomas judumas bei žmonių tarpusavio ryšiai;

b) užtikrinti migrantų, pabėgėlių ir priverstinai persikėlusių asmenų apsaugą ir pagarbą jų žmogaus teisėms; remti į vystymąsi orientuotus sprendimus jiems, taip pat saugų, orų ir tvarų migrantų grąžinimą, readmisiją ir reintegraciją;

c) mažinti su migracija susijusį pažeidžiamumą, kurį, be kita ko, sukelia prekyba žmonėmis ir neteisėtas žmonių gabenimas.

6) **Stiprinti partnerystės ryšius:**

a) stiprinti Sąjungos ir šalių partnerių dialogą politikos, ekonomikos, socialinių ir kultūros klausimų srityje; remti dvišalių ir tarptautinių įsipareigojimų įgyvendinimą;

b) kurti partnerystes su privačiuoju sektoriumi, siekiant kurti darbo vietas ir gerinti pragyvenimo šaltinius;

c) bendradarbiauti su suinteresuotaisiais subjektais pramoninėse ir labiau pažengusiose besivystančiose šalyse ir taikant viešąją diplomatiją.

X. RAMIOJO VANDENYNO REGIONAS

1) **Saugoti aplinką, biologinę įvairovę ir kovoti su klimato kaita:**

a) vystyti ir stiprinti tvarią ir mėlynąją ekonomiką, žiedinę ekonomiką ir kovą su tarša; skatinti galimybę naudotis tvaria energija;

b) prisidėti prie partnerių pastangų vykdyti įsipareigojimus, pasirengimo nelaimėms ir rizikos mažinimo, ekosistemų ir biologinės įvairovės išsaugojimo, taip pat vandenynų valdymo;

c) skatinti ekologiškai tvarią žemės ūkio praktiką, didinti klimato kaitos švelninimą ir prisitaikymą prie jos, didinti aplinkos ir socialinį atsparumą ir skatinti sveikas ekosistemas;

d) remti tvarų ekonomikos įvairinimą, konkurencingumą, vietos pridėtinę vertę tiekimo grandinėse, tvarią prekybą ir privačiojo sektoriaus plėtrą.

2) **Remti įtraukų ir tvarų ekonomikos augimą ir deramą darbą:**

a) remti tvarų verslumą, deramą darbą ir įsidarbinamumą, gerinti verslo aplinką ir investavimo sąlygas, kurti galimybes; remti skaitmeninę ekonomiką ir skaitmeninį junglumą;

b) gerinti verslo aplinką ir investavimo sąlygas, kurti ekonomikos plėtrai palankią reglamentavimo aplinką; remti įmonių plėtrą ir darbo vietų kūrimą;

c) didinti ir įvairinti tvarias ir įtraukias žemės ūkio ir maisto vertės grandines, skatinti aprūpinimą maistu ir ekonomikos įvairinimą, pridėtinę vertę, konkurencingumą ir sąžiningą prekybą; remti tvarias, mažataršes inovacijas, kurios yra atsparios klimato kaitai, remti tvarią infrastruktūrą,

d) remti ir skatinti tvarų žuvininkystės valdymą ir tvarią akvakultūrą.

3) **Skatinti gerą valdymą, taiką ir saugumą, teisinės valstybės principą ir žmogaus teises, įskaitant lyčių lygybę:**

a) stiprinti ir skatinti taiką, pagarbą žmogaus teisėms, demokratiją ir įtraukius demokratinius procesus, teisinės valstybės principą, nepriklausomas teismines institucijas, konfliktų prevenciją, taikos kūrimą ir susitaikymą, valdymą ir priežiūrą, patikimą viešųjų finansų valdymą ir kovą su korupcija;

b) stiprinti kovą su diskriminacija, skatinti lygybės ir nediskriminavimo principą;

c) stiprinti valstybių, visuomenių, bendruomenių ir asmenų atsparumą politiniam, ekonominiam, su aplinka, maistu susijusiam, demografiniam ir visuomenės keliamam spaudimui ir sukrėtimams;

d) remti, stiprinti ir įgalinti klestinčią pilietinę visuomenę, skatinti atvirą ir galimybių suteikiančią erdvę pilietinės visuomenės ir piliečių dalyvavimui politiniame gyvenime ir nagrinėjant sprendimus, remti ir skatinti dalyvavimą visuose politiniuose procesuose ir viešajame gyvenime.

4) **Skatinti žmogaus socialinę raidą:**

a) dėti daugiau pastangų, kad būtų priimta politika ir generuojamos tinkamos investicijos, kuriomis būtų skatinamos, saugomos ir įgyvendinamos moterų ir mergaičių, jaunimo ir vaikų teisės;

b) remti tvarų žemės ūkį, žuvininkystę ir akvakultūrą, siekiant padidinti aprūpinimą maistu; kurti ekonomines galimybes ir deramas darbo vietas;

c) užtikrinti galimybę visiems gauti pakankamą kiekį saugaus geriamojo vandens ir patenkinti sanitarijos, higienos poreikius, taip pat užtikrinti tausų ir integruotą vandens išteklių valdymą;

d) remti sveikatos sistemų stiprinimą, didesnes galimybes gauti sveikatos priežiūros paslaugas ir gerinti jų kokybę.

5) **Stiprinti partnerystės ryšius:**

a) stiprinti dialogą politikos, ekonomikos, socialinių ir kultūros klausimų srityje; remti dvišalių ir tarptautinių įsipareigojimų įgyvendinimą, remti platesnio masto Ramiojo vandenyno regiono bendradarbiavimą;

b) bendradarbiauti su suinteresuotaisiais subjektais pramoninėse ir labiau pažengusiose besivystančiose šalyse ir taikant viešąją diplomatiją.

XI. ŠIAURĖS IR PIETŲ AMERIKA

1) **Saugoti aplinką, biologinę įvairovę ir kovoti su klimato kaita:**

a) remti partnerių pastangas prisitaikymo prie klimato kaitos ir jos švelninimo bei nelaimių rizikos mažinimo srityse;

b) skatinti ekosistemų ir biologinės įvairovės išsaugojimą, tvarų valdymą ir atkūrimą, saugoti laukinę gamtą ir sustabdyti biologinės įvairovės nykimą;

c) skatinti tvarų žemės naudojimo valdymą, žemės naudojimo keitimą ir miškininkystę, kovoti su miškų alinimu ir skatinti miškų teisės aktų vykdymą, miškų valdymą ir prekybą mediena, taip pat stiprinti vandenynų valdymą;

d) skatinti efektyvų išteklių naudojimą bei tausų vartojimą ir gamybą pereinant prie žiedinės ekonomikos, nulinės taršos ir žaliosios energijos, orientuojantis į energijos vartojimo efektyvumą, remti vandens ir sanitarijos paslaugų teikimo sistemų modernizavimą.

2) **Skaitmeninė pertvarka ir inovacijos:**

a) remti standartizaciją ir politinį bendradarbiavimą, sprendžiant kibernetinio saugumo, duomenų apsaugos, dirbtinio intelekto ir kitus su skaitmenine pertvarka susijusius reglamentavimo klausimus, skatinti įtraukų skaitmeninį švietimą, raštingumą ir įgūdžius, stiprinti skaitmenines teises;

b) vystyti ir skatinti prieinamą, įperkamą, įtraukų ir saugų skaitmeninį junglumą, stiprinti keitimąsi žiniomis ir duomenimis, stiprinti dvišalį regionų mokslinį bendradarbiavimą;

c) skatinti skaitmeninę ekonomiką, įskaitant skaitmeninį verslumą, skatinti bendradarbiavimą mokslo, technologijų perdavimo ir mokslinių tyrimų srityse, taip pat skatinti skaitmeninimą ir inovacijas, remti skaitmeninių produktų, skaitmeninio administravimo ir e. paslaugų vystymą ir naudojimą plačiu mastu;

d) remti bendradarbiavimu grindžiamas platformas, siekiant skatinti ES skaitmenines investicijas ir mainus.

3) **Remti tvarų ir įtraukų ekonomikos atsigavimą:**

a) stiprinti tvarias ir įtraukias vertės grandines, skatinti aprūpinimą maistu ir ekonominį įvairinimą, taip pat pažangiąją specializaciją, pridėtinę vertę, regioninę integraciją ir sujungiamumą, konkurencingumą, teisingą ir vienodą prekybą ir inovacijas;

b) remti regioninės integracijos darbotvarkę ir darnaus vystymosi prekybos politiką bei prekybos susitarimų įgyvendinimą; skatinti ir stiprinti daugiašališkumą ir tarptautinių taisyklių ir standartų laikymąsi;

c) gerinti verslo aplinką ir investavimo sąlygas su ekonomikos plėtrai palankia reglamentavimo aplinka;

d) stiprinti socialinį ir aplinkos tvarumą, ekonominį moterų, jaunimo ir pažeidžiamų grupių įgalėjimą, įmonių socialinę atsakomybę ir atsakingą verslą, gerbti ir skatinti žmogaus teisių standartus ir principus visoje vertės grandinėje; remti bendros vertės komponento įdiegimą ir sąžiningas prekybos sąlygas.

4) **Remti gerą valdymą, taiką ir saugumą, taip pat kovoti su neteisėta migracija ir priverstiniu persikėlimu:**

a) stiprinti ir skatinti taiką, konfliktų prevenciją, demokratiją, teisinės valstybės principą, nepriklausomas teismines institucijas, kovą su korupcija, valdymą ir priežiūrą, įskaitant skaidrias, atskaitingas, veiksmingas ir įtraukias visų lygmenų institucijas;

b) kovoti su neteisėta migracija ir priverstiniu persikėlimu, mažinti pažeidžiamumą, susijusį su migracija, įskaitant priemones, skirtas apsaugoti nuo išnaudojimo ar prievartos nukentėjusius asmenis; intensyvinti bendradarbiavimą integruoto sienų valdymo srityje;

c) remti į vystymąsi orientuotus sprendimus dėl priverstinai persikėlusių asmenų, šalies viduje persikėlusių asmenų ir juos priimančių bendruomenių;

d) kovoti su visų formų smurtu, organizuotu nusikalstamumu, prekyba žmonėmis, prekyba narkotikais, kontrabanda ir pinigų plovimu.

5) **Skatinti socialinę sanglaudą, kovoti su nelygybe ir skatinti žmogaus socialinę raidą:**

a) remti nelygybės mažinimo viešosios politikos priėmimą ir veiksmingą įgyvendinimą ir integruotą požiūrį į valdymą ir socialinę politiką;

b) gerinti galimybes patenkinti būtiniausius poreikius ir naudotis paslaugomis; remti švietimo sistemų stiprinimą;

c) skatinti, saugoti ir įgyvendinti pažeidžiamų grupių teises ir propaguoti lyčių lygybę, stiprinti politikos formavimo atsižvelgiant į lyčių aspektą pajėgumus;

d) stiprinti dialogą su šalimis partnerėmis, regioninėmis ir tarptautinėmis organizacijomis, privačiuoju sektoriumi ir pilietinės visuomenės organizacijomis socialinės sanglaudos ir kovos su nelygybe srityse;

e) remti sveikatos sistemų stiprinimą, didesnes galimybes gauti sveikatos priežiūros paslaugas ir gerinti jų kokybę.

6) **Stiprinti partnerystės ryšius:**

a) bendradarbiauti su suinteresuotaisiais subjektais pramoninėse ir labiau pažengusiose besivystančiose šalyse ir taikant viešąją diplomatiją;

b) stiprinti regioninį, subregioninį ir tarpregioninį bendradarbiavimą.

XII. KARIBŲ JŪROS REGIONAS

1) **Stiprinti atsparumą klimato kaitai ir nelaimėms, įskaitant žaliąją pertvarką:**

a) remti prisitaikymą prie klimato kaitos ir jos švelninimą, pasirengimą nelaimėms ir jų rizikos mažinimą;

b) skatinti aplinkos apsaugą ir valdymą, taip pat skatinti tvarias, daugiafunkces valdomas ekosistemas prisitaikymo prie klimato kaitos ir atsparumo jai srityse;

c) stiprinti tvarias maisto sistemas;

d) remti perėjimą prie žaliosios energijos, žiedinę ekonomiką, kovą su tarša ir atsparumo didinimą.

2) **Skatinti tvarų ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą:**

a) remti ekonomikos įvairinimą ir pažangiąją specializaciją, remti skaitmeninę ekonomiką ir skaitmeninį junglumą;

b) orientuotis į naujus ekonomikos augimo veiksnius, įskaitant žaliąją/mėlynąją/žiedinę ekonomiką, tvarų turizmą ir skaitmeninę pertvarką; skatinti tvarios gamybos ir vertės grandinių vystymą;

c) didinti finansavimo galimybes, socialinę įtrauktį, privačiojo sektoriaus vystymą, įmonių tarpusavio prekybą, profesinį mokymą ir įgūdžių ugdymą.

3) **Remti regioninę integraciją, prekybą ir tarptautinį bendradarbiavimą:**

   a) remti ekonominę integraciją ir ekonominės partnerystės susitarimo įgyvendinimą;

   b) remti institucijų stiprinimą ir kultūrinius mainus, be kita ko, su platesnio Karibų jūros baseino šalimis ir teritorijomis.

4) **Stiprinti valdymą, taiką, saugumą ir žmogaus socialinę raidą:**

   a) stiprinti valdymą, demokratiją, pilietinę visuomenę, kovą su nelygybe ir piliečių saugumą;

   b) kovoti su neteisėta prekyba, neteisėtais finansais ir organizuotu nusikalstamumu, stiprinti sienų valdymą, nusikaltimų nukreipimą ir prevenciją;

   c) remti socialinės sanglaudos priemones ir apsaugos sistemas, įskaitant didesnes galimybes gauti sveikatos priežiūros paslaugas ir gerinti jų kokybę ir atsparumą;

   d) skatinti tarptautinius valdymo ir viešųjų finansų standartus.

5) **Remti žmogaus teises ir lyčių lygybę:**

   a) skatinti ir saugoti žmogaus teises ir pagrindines laisves;

   b) skatinti lyčių lygybę ir moterų įgalėjimą.